

utáni nosztalgia és a csalódásában ismét magába zárkózott, riasztó külsejű és jellemű férfi vad körülhatároltsága foglalkoztatta. De elindult a rútság és a szépség találkozása helyzetének kibontása útján is, s kacérkodott Niretta alakjának középpontba állítása lehetőségével. Ez a szépség pusztulásának előgíaja lehetett volna, s ha a balladás felhangok csábításának engedelmeskedik, a rútság rejtelve megbabonázta asszony tragédiáját írja, aki életét teszi ennek a rútságnak a megszelídítésére, idegensége feloldására. S még az igris szerepe sem mellékes: ő a harmadik a Bramarbas—Niretta viszonyban.

Tanácsatlanul kell-e Gál László Bramarbas című „balladája” előtt a Gál-kutatásnak megállnia? Aligha, ha műfaját nézzük. Leginkább talán a misztériumjáték nyelvű szecessziója lep meg, s választékos ékessége, elsősorban Ni-

retta udvarló mondataiban, amelyek néhányszor versebe csapnak át: „Ott szabad leszel te is, és ívelt karoddal magasba emelve, fölkinálhatsz a mennynek, fény és illat pergő özönében, mint pihető áldozatot. Ott kinyílok, és pompázom, hogy ízlelj és élvezz, hogy úgy temesd váró ölembe megszépült arcodat, mintha ritka virágok remegő szirmaiba fúrnád...” Példaképei csábították volna e nyelvi eszmény közelébe? Most még nehéz állást foglalni. Bizonyossá csak akkor válnak megfigyeléseink, ha teljességében megismertük költőnk e korszakának természetét. Egyelőre csak a *Húsz év* tizenkét verse és a Bramarbas a fógózőnk.

BORI Imre

Megjegyzés: Ezen a helyen kell köszönetet mondanunk Ilia Mihálynak, aki Gál László szövegére felhívta a figyelmünket.

BRAMARBAS

Ballada

GÁL LÁSZLÓ

Személyek

Bramarbas, várúr és lovag
Niretta, az aranyműves lánya
Az igris
Gudlind, Bramarbas dajkája

Színhely: Bramarbas vára, Burgundiában, 1230 körül

(Hatalmas terem, komor és kietlen, mintha sziklából vájták volna ki. Merev német kora gótika. Háttérben ásitó ablaknyílások. Baloldali fal közepén megtörik, az így keletkezett alkóv zárófala láthatatlan. Súlyos, masszív, a félhomállyal egybeolvadó bútorok. Feszület, fegyverek. Jobb

falon, elöl, lant. Sehol szőnyeg, sehol ciráda. Csak a jobb-előtéri asztalt borítja selyemterítő. Rajta aranyserleg, cizellált tányéron szerény vacsora. Itt ülnek bal- és jobbprofilban a nézőtérnek AZ IGRIC (beteges, vézna férfi, vadászkontösű) és NIRETTA (tizianvörös haj, törékeny báj, különös ezüstruha). Ám a főhely közöttük — medvebőrös karosszék — még üres. Előtérben kuporog faszámolyon, szemközt, az összeaszott, ősz tincső GUDLIND, durva darócban.

Nyár. Éjszaka. Pár, vastartóba erősített, lobogó fáklya. Az asztalon azonban színes, keleti ámpolna. Félhomály, csak NIRETTA ruhája világít, csak az arcokra villan olykor kósza fény.)

AZ IGRIC: ... és úgy szólt a lant, mintha cimbalmot vertem volna — félig jaj, félig móka —, és táncolt Fatíme szikkadt homokon ...

NIRETTA: Tovább, tovább ...

AZ IGRIC: ... és sárga kősonyűi csörögtek, barna testében kísértett a Sátán, de fehér volt a pusztá, fehér a Sóstó, fehér a lovagok arca ... Csak Bramarbas hörgött: „Haza viszem ...”

NIRETTA: Ó, mért nem barna a testem ...

AZ IGRIC: ... és Akkon várfokán és ütközetekben, mikor piros pogányvérben fűrdtek vörös kereszték és elhulltak legyőzött testvérei, Fatíme táncolt, és Bramarbas hörgött: „Hazaviszem ...”

NIRETTA: A szökését ...

AZ IGRIC: Bramarbas vára tömlöc és hideg volt a télen. Hóviharok. Fatíme nem táncolt, csak kuporgott és didergett, bárhogy csókolta a Rettenetes. De mezők éledtek, és langyos szellők virágillatot hoztak, és Fatíme megkínoztá Bramarbast. De forró napok jöttek, és zúgtak az erdők, és Fatíme eltűnt ... Zarándokok látták pucéron vágatni fekete hajjal, fekete ménen ... És Bramarbas árva.

NIRETTA: Jöttem hegyeken át. És ligeteken. Apámmal, mint gyerek. Idegen országból vándoroltunk, ahol — emlékszem — nagy, ég volt és nagy kék víz. Én se tudnám őt vidítani, igríc?

AZ IGRIC: Leányasszony, hárfa vagy, fátyol vagy. Ilyen szemekről és ilyen kezekről csak én álmodom hideglelősen, ha nem kell uramnak harci dalt rikoltani.

NIRETTA: Még bennem él az idegen ország, igríc. Ha atyám mellett ülök és nézem, mint bíbelődik násfákkal és csatokkal, mint veti össze gyöngy színét a bársony színével, mint győjt elefántcsontdobozba aranyforgácsot — akkor, mintha nagyon öreg volnék, mintha azelőtt mindig ezt láttam volna, és eldúdok egy dalt. Apámuram megsiratja. Én nem értem ...

AZ IGRIC: Atyád veneziai aranyműves. De Bramarbas könyörült meg rajta nyomorúságában. És most a várnéphez tartoztok. Mint én.

GUDLIND: (*Vihog.*) Jobbágyok.

AZ IGRIC: (*Lehajtott fejjel.*) Nem tagadjuk, dajka.

NIRETTA: Még bennem él az idegen ország, igric. Szemem tükrén gályák siklanak, szélbontotta vitorlakkal. Ajkam sosem ízlelt mustok kiforrott nedvétől remeg, s fáradt kezem mintha súlyos kelyheket tartana. Mint ez is. *Megérinti az asztalon álló aranyserleget, mely tömör, csengő hangot ad.*) Még bennem él az idegen ország, igric. Hallom sikátorok lármáját, pénz csörgését a csapszékekben, és Mária-fényességű dómok haranghőmpölygését hallok. És sima ficsúrok sima csevegését sima tereken, és sima hölgyek sima kacaját hallok...

AZ IGRIC: Gyerek voltál még, leányasszony! Csapszéket se láthattál, ünnepélyt se a Márkus téren. Hogy emlékezhetsz akkor?

GUDLIND: A déli vér!

NIRETTA: Hosszú csónakok suhannak... Fekete vizet perget nesztelen evező. Fekete csatorna mossa, locsolja fekete paloták lábát... (*Felijed.*) Én is tudok kacagni. Csevegni és csolnakázni... Mindez nem vidítaná Bramarbast?

AZ IGRIC: Itt pallos a szó, ritkán sújt le. Itt nincs fekete víz. Figyelj, leányasszony! Nem fúj szél, mégis ropog a tölgyes!

GUDLIND: Bramarbas tépi a fákat.

AZ IGRIC: Figyelj, leányasszony! Nem vonul had, mégis döngenek a pajzsok!

GUDLIND: Bramarbas veri a mellét!

NIRETTA: (*Csökönyös.*) Én kibontom a hajam. Én kitárom a karom. Fatíme csak sziszegni tudott.

GUDLIND: Bramarbas azt hazudja, hogy nem is vagy. És nem vesz észre.

AZ IGRIC: Bramarbas nagy úr. Kedvére hazudhat.

NIRETTA: (*Macskamozdulattal előrehajlik. Gudlindhoz.*) Boszorka, máglyát neked!

GUDLIND: Kuruttyolsz, kis varangy?

NIRETTA: Mindig gyötörtél. Vihogtál, ha horgas körmöddel végigszánthattad a bőröm.

GUDLIND: Forró bőr...

NIRETTA: Rám lestél, ha kongó folyosók fagyott kőmosolyáról vakartam a penészt. Utánam osontál, ha mécsvilágnál pókot ölni szoktam a pincébe. Ütlegeltél, ha panaszom tömör boltívekbe fulladt.

GUDLIND: Rontást hozol!

NIRETTA: Őt félted tőlem? Pedig elragadom, mint ahogy a napkeleti elragadta!

AZ IGRIC: Szikrákat éget hajad az éjbe, leányasszony. Mért nem nekem éget?

GUDLIND: Bramarbas elpusztul, ha szeretik.

NIRETTA: Durva asztalát én borítottam selyemterítővel. Fakapáját én

cseréltem föl aranykehellyel. Szakadt zekéjét én foltozgattam, kongó vértjét én csatoltam le, ha bolyongásaiból hazatért.

AZ IGRIC: Fatíme után járta a határt.

GUDLIND: Bramarbas magányos.

AZ IGRIC: (*Gyáván, irigyen.*) Bramarbas szörnyszülött. Púpja hústoronynyá dagadt. Torz arca ragyavert, hangja hörgés, szőrös ökle koponyát roncsol. Nem illik hozzád, leányasszony.

NIRETTA: Te alantas ember vagy. Nem néztél a szemébe. Lángbilincs a szeme, jaj annak, akit magához láncol. Hörgésében kárhozottak zokognak. Púpján hordja a világot.

GUDLIND: (*Mormol.*) Az én tejemet szitta.

AZ IGRIC: (*Egyre hevesebb.*) Bramarbas álnok. Gyalázza a császárt, sunyi alázattal pislog a keresztre. Dáridókon szüzeket tipor, hazudik, és megfojtja azt, aki nem hisz neki.

NIRETTA: Átkozzátok és szolgáljátok. Miséket mondatok haláláért, és kushadtok előtte. Hiába szűkölnek vadkanra kuvaszok. Ő az idegen. A rejtelem.

AZ IGRIC: (*Halkan.*) Csak te hiszed, Niretta.

NIRETTA: Te is érzed, igric.

GUDLIND: (*Felvíjjog.*) Bramarbas a megbélyegzett!

(Szünet. Lobbannak a fáklyák. Hátsó ablaknyílásokon most beárad a holdfény, s a mélyült alkóvtól kezdve, balról jobbra, mind szélesebb szőnyeggel vonja be a termet. Egyes zugok sápadt életre kelnek. GUDLIND aszott arca rángatódzik, AZ IGRIC görnyedten ül, NIRETTA a holdfénybe mered.)

AZ IGRIC: Sercegnak a fáklyák.

NIRETTA: Milyen füledet a holdfény.

AZ IGRIC: Mint Fatíme tánca.

NIRETTA: Halvány köntöst szó nekem a holdfény.

AZ IGRIC: Bár csak vihar volna!

NIRETTA: (*Szeme tágra nyílik, újra bizonytalan, remegő.*) Kimélyül, kavargó, formát szűr a holdfény. Mért igézel, boszorka?

GUDLIND: Beteg vagy te úgy is.

NIRETTA: (*Nem tudja elfordítani az alkóvról tekintetét.*) Ott... túlnan... suhogó szíjat látok... Horgas körmök markolnak gyöngé vállba... Sújt a suhogó szíj. Sebek... (*Fölsíkolt, eltakarja arcát.*) Valakit büntetnek... Valaki sikoltott...

AZ IGRIC: (*Arra fordul.*) Lidérc kínoz, leányasszony.

NIRETTA: Mért bántják, ha szeretett? Kit szeretett, ki bántja?... Ó, nagy, nagy ég alatt, nagy kék víznél sose láttam ilyesmit...

(Kintről lódobogás — aztán csönd.)

GUDLIND: *(Élesen.)* Készülj.

AZ IGRIC: *(Tompán.)* Megjött az úr. *(Felemelkedik.)*

(Kint egy mély hang parancsokat osztogat.)

NIRETTA: *(Felugrik, lázasan, minden egyébéről megfeledkezve.)* Szakadt lesz a zekéje, porlepett a vértje.

AZ IGRIC: Ne kísértsd az Istent.

GUDLIND: *(Vihog.)* Jobbágyok.

(NIRETTA és AZ IGRIC háttal állnak a jobb előtérben. GUDLIND mozdulatlan.)

(Jobbról nehéz léptekkel belép BRAMARBAS. Ajtónyílásban marad, hunyorogva néz szét. Tagbaszakadt, esetlen, barbár. Púpja félelmetes, mint-ha odagyűlt volna bikavállából a kirobbanó erő. Sörénye kusza szakállába olvad. Karja majomszerű, térden alul ér.)

AZ IGRIC: Üdvözlégy, lovag.

NIRETTA: *(A nyomorékokhoz siet. Gügyögő, hízelgő csacsogással.)* Fényesebb a hold, mert te itt vagy. Örvendezik az éjszaka, sötét testvéred, uram. Beszáguldtad a mezőket, sok virágot tapostál? És a lovad mellett szaladtál jó darabon, hogy megelőzzed? Látom, mert fehér a csizmád. *(Tapogatja.)* Ó, a vas hónaljdba vág. Fáj? Mért öltöazol vasba? Itt nem szállnak szaracén nyilak! És hogy lázad alatta a szíved. Engedd szabadjára szívedet, uram!

(Sürög-forog körötte, szíjakat oldoz, lecsatolja a mellvértet, elsimítja a gyűrött bőrruhát. BRAMARBAS némán, mozdulatlanul tűri. Mintha nem is látná a lányt.)

GUDLIND: *(Egyszerre rikácsol.)* Megkéstél, Bramarbas.

AZ IGRIC: Éhes lehetsz. Vacsorával várunk.

NIRETTA: *(Miközben a páncélt a háttér fegyvertartójára akasztja.)* Magam készítettem. Ezüst tálra tettem. Amint parancsoltad.

BRAMARBAS: *(Jön előre. Amint elmegy a feszület előtt, pillanatra megáll. Merőn nézi, majd lassan keresztet vet, térde megroggyan, de rögtön felegyenesedik. Az asztalhoz lép.)*

AZ IGRIC: Törődöttnek jó a karszék, jó az otthon.

BRAMARBAS: *(Ledöndül, nézőtérrel szemközt. Intésére az igric is leül. Majd rekedtesen bőkeve ki a szavakat.)* A medvéim... Éheznek...

GUDLIND: Megkéstél, Bramarbas.

NIRETTA: *(A karszék fölé hajlik.)* Magam mentem a veremhez. Véres combot dobtam nekik. Kosárszámra. Ó, hogy faltak, marcan-goltak...

BRAMARBAS: Láncuk tépik.

NIRETTA: Csak játékból. Két fogoly medve...

AZ IGRIC: Egyél, lovag. A hatalmasnak is zabálnia kell, akár a pórnak.

NIRETTA: *(Előjött a karszék mögül, Bramarbas mellett áll. Fojtott.)*
Bohóc.

AZ IGRIC: A húst Niretta vágta vékony szeletekre. Rózsás a hús, mint az ő bőre. Niretta zöld levelek közé ágyazta az almát. Az ő kezének hamva festi alma héját. Egyél, lovag.

BRAMARBAS: *(Az asztallapra könyökölve, tömi magát.)* Igric-kutya, jár a szájad...

GUDLIND: Őseid csotról tépték a koncot, Bramarbas. Ropogtak az inak fogaik között, forró zsír csorgott állukon. Asztaluk nem cicomázta rabnő, fülüket nem sértette jobbágy. Őseid férfiak voltak!

NIRETTA: *(Egyre görcsösebben hajlik Bramarbas felé.)* Ma este jó és szelíd leszél, ma este csak reám figyelsz, ugye? Hátradólsz ültődben, bölintasz, szakálladba mosolyogva. És én langyos vizet hozok, hogy leöblítsd ujjaidat, langyos vizet vésett tálban. Apám-uram vésett tálat készíté gyönyörűségedre, menekülő vadászokat karcolt oldalába, fenevadakat. És én kuporgok előtted, és együtt verjük fel a sűrűt, és elejtjük a szarvast, és harsog a kürt — ha mesélek...

AZ IGRIC: Niretta aranykehelybe sűrű mámort kevert. Szürcsölt is belőle, ajka ízét érzed a borban. Igyál, lovag!

BRAMARBAS: *(Elmerülve serlegéhez nyúl.)*

GUDLIND: Őseid másképp dárídóztak, Bramarbas! Széles garatuk egy hajtásra nyelte bükk-kupa nedvét. Öblös markukban recscent az öblös fa.

BRAMARBAS: *(Elengedi a kelyhet, dajkájára bámul.)*

NIRETTA: *(Szemével akarja meggyónni, amit szavakban még nem mer.)*
Úgy vártalak, uram... Sziklavárad udvarára mentem. Burján és számartövis közé bújtam, mohos szökökút mellé. A repedt káva fölé hajlottam — lent moszatok lengtek zöldes vízben — hallgatóztam... Ezt mormolta csobogó sugár: „Bramarbas most üget át a város bástyakapuján. Koppan a mén patkója a kövezeten, hasas, lapuló házak felriadnak. Bramarbas a nép közé vegyül, lát kövér papot, koldusasszonyt, komoly polgárt, sunyi zsidót, lacikonyhást. A vásártéren, épülő dóm mészfellegében, hajlongó árustól mézeskalácsot vesz neked, Niretta...”

AZ IGRIC: Atyád gyöngyöket fon, te szavakat, Niretta. De jaj, mi lap-pang mögöttük?

GUDLIND: Őseid zsákmány-terhesen tértek meg ilyenkor, Bramarbas. Falvakat gyújtottak, pohos kalmárt fosztogattak, éneket hallgattak hírről, viadalról, keserű csatákról, nem nébercsacsogást...

NIRETTA: (*Felcsattan.*) Boszorka, gyűlölöd Bramarbast!

GUDLIND: Másképp szeretem, mint te, varangy.

NIRETTA: Elpusztítod!

GUDLIND: Feltámasztom.

NIRETTA: Lelkét öld!

GUDLIND: A lélek — átok.

NIRETTA: Az én húsomat ette!

GUDLIND: Az én tejemet szította.

AZ IGRIC: (*Bódult.*) Egyazon hárfán harcolnak a húrok.

NIRETTA: (*Ijedt igyekezettel.*) Ne hallgass rá, Bramarbas! Kiaszott kuvik a dajkád. Egymástól irigyel minket. Jövnöket irigyli, mely izzó lehet még, mint tűzperzselte rózsák. A búgásokat és hörgéseket. A bíborgőzős szédületet. A nagy lobogást, mely elönthet . . .

GUDLIND: Acél elolvad a hévben. Csak hideg acél vág.

NIRETTA: Ne hallgass rá, ne hallgass rá! Miért összeharapni az ajkat, vasálcába rejteni az arcot és szenvedni, szenvedni? Életet hirdetek neked, kiteszított, színes álmot, színes párnát, puhaságot . . .

GUDLIND: (*Fülsértőn.*) Bramarbas kölyök lett!

BRAMARBAS: (*Mereven ült, vonása se rezdült. Most megfogja az aranykelyhet, széles, nyugodt mozdulattal messze hajtja. Gudlindhoz.*) Hozzad.

(A serleg csengve hull a holdszőnyeg közepébe, szikrákat szór. AZ IGRIC feldöbben, NIRETTA megtántorul.)

GUDLIND: (*Fölkel, szúrós kárörömmel nézi a lányt, a bal előtéri almáriumhoz tipeg.*) Így, így. Erősnek az erőset. (*Bükk-kupát és hasas ércakancsót vesz elő. Az asztalhoz viszi. Tölt.*)

NIRETTA: Ne nyúlj hozzá, uram. Búvital.

GUDLIND: Jó bor! Régi bor!

NIRETTA: Visszabutít.

GUDLIND: Ki bortól fél — magától fél.

BRAMARBAS: (*A kupát két kézre fogja, fenékiig üriti.*)

AZ IGRIC: Csillapodjál, leányasszony . . .

NIRETTA: (*Görcsös kézzel markol Bramarbas karjába.*) El akarnak rabolni! Vissza a sötétbe, a magányba! Kőállattá dermesztenek újra, hogy bálványuk lehess! De én érzem, húsból vagy, ember vagy!

AZ IGRIC: (*Növekvő aggodalommal.*) Ne kísértsd az Istent . . .

NIRETTA: Ó, a pókhálósak, a gyávák, akik rejtik előled a tüzed, mert ha átlüktetnek rajtad és napba rohannál, ők vinnyogva senyvednének; hisz nem volna kit imádni . . .

GUDLIND: (*Újra töltve.*) Ez is pogány, mint a másik.

NIRETTA: Hogy szeretnék benned lenni, fölszívódni agyadba, csontjaidba, mint bő eső száraz földbe, hogy súgjam, kiáltsam, zengjem szakadatlan: Bramarbas, meneküljünk! Itt sírszag terjeng, könny a kenyér, fáj a hajnal... Én ismerem a kiutat, vezetlek! Hegyeken át és ligeteken delejes repüléssel, hogy megnyílják előtünk és körülforrjon a másik világ! Ott szabad leszel te is, és ívelt karoddal magasba emelve, fölkínálhatsz a mennynek, fény és illat pergő özönében, mint pihegő áldozatot. Ott kinyílok, és pompázom, hogy ízlelj és élvezz, hogy úgy temesd váró öleembe megszépült arcodat, mintha ritka virágok remegő szirmaiba fúr-nád...

AZ IGRIC: Ó, örök énekek, tovább csengve és tovább fonódva minden időn át, szomjú emberi ajkakon...

NIRETTA: *(Térdre esik, karja fölnyúl, átöleli az érzéketlenül iszogató Bramarbas nyakát. Fölnéz rá.)* Megbélyegzett, ismered az asszonyt? Nem a kegyetlent, önkínzót, eltaszítót, hanem a megadóat? Mozdulata mozdulatod, lépése lépésedbe ring. Céda és tűz, tép és becéz, riadó és altatódal, együtt szárnyal, együtt zuhan, mindene belédolvad, mindene belédvesz. Az asszony...

AZ IGRIC: *(Bramarbashoz, akadozva.)* Csak a hazugságban verseng veled... Ne sújtsd őt!

NIRETTA: *(Egyre szilajabban.)* Ó, mióta, mióta járok és tévelygek és küzdöm és vergődöm, és csak te, csak te! Akarlak! A karod, a fogad, a púpod, a tested! A lenyűgözöt, ami rejtőzik benned! Gyermeket akarok tőled!...

AZ IGRIC: *(Feljajdul.)* Niretta!

GUDLIND: *(Előregörbölve, ugrásra készen mormolja.)* Most, most...

BRAMARBAS: *(Közönyösen túrt. Megmozdul, baljával állánál fogva fel emeli Niretta fejét. Nézi, mintha most látná meg. Kongó, üres fahangon.)* Mohó lány vagy.

NIRETTA: A tiéd...

BRAMARBAS: Kéj és láng vagy.

NIRETTA: *(Vijjogva.)* A tiéd...

BRAMARBAS: Majd egy pórnak megteszed.

AZ IGRIC: Büntetsz, nagyúr?

NIRETTA: *(Szívós öleléssel tapad a férjéhez.)* Nem engedlek...

BRAMARBAS: *(Kuncog.)* No, elég.

NIRETTA: Nem engedlek!...

BRAMARBAS: *(Elsötétül, letépi a bilincses karokat, egyetlen durva lökés-sel a földre sújtja a lányt.)*

GUDLIND: *(A karszéket megkerülve, közelit prédájához.)* Forró a bőre...

NIRETTA: *(Felimbolyog, eltorzult arccal, végső erejével.)* Átkozott, érett gyümölcsöd taposva, a férgeset sírod vissza?

AZ IGRIC: (*Vergődő.*) Térj észre, leányasszony!

NIRETTA: Szopós poronty, szökött nőstényért szipogosz?

BRAMARBAS: (*Öklébe harapva.*) Hallgass!

NIRETTA: (*Eszelősen kacag.*) Bukott hazug, mért nem vigadsz most?

(Felugrik BRAMARBAS, AZ IGRIC is.)

NIRETTA: Mért nem hazudsz most?!

BRAMARBAS: (*Gudlindot Nirettához taszítja. Állati üvöltéssel.*) Korbácsold meg!

GUDLIND: (*Mint a vércse, ragadja meg a lány csuklóját.*) Jöszte, varangy.

BRAMARBAS: (*Bíborvörösén.*) Korbácsold meg!...

GUDLIND: (*Bramarbashoz.*) Meghajlok előtted, és uramnak szólítalak újra. Mi győzünk, Bramarbas. (*Vezetni kezdi Nirettát a bal háttér felé.*) Ugye mondtam? Sápád az arany, elfakul a szín. Nem marad meg, csak a vas meg a fa... Ne bánd ne sirasd, így kell lennie.

NIRETTA: (*Amint Gudlind hozzáért, lecsitult. Arca megdermedt, kapja lehervadt, szeme kialudt. Mikor megindul, mintha szobor elevednék meg. Tapogatózva, álomkórosként inog előre. Halk, monoton.*) Suhogó szíjat látok... Horgas körmök markolnak gyöngge vállba...

AZ IGRIC: (*Az asztalnak támaszkodik tekintetét nem tudja levenni a jelenésről, mintha őt vinnék.*) Bramarbas...

BRAMARBAS: (*Nehezen lélegzik, minden ízében remeg. A harag elsimul arcáról, olykor felcikázik, de lassanként valami gyötrő szomorúságnak ad helyet. Mintha kiáltani akarna, de küzködve ajkába harap.*)

GUDLIND: Jöszte pihenni. Hűvös lesz a kínzókamra. Hűvös, csöndes, mint a bölcső.

NIRETTA: (*Már az alkóv előtt.*) Sújt a suhogó szíj. Sebek... Mért bántják, ha szeretett? Kit szeretett?... Ki bántja?...

GUDLIND: A z t á n nem fog fájni semmi. (*Eltűnik Nirettával az alkóvban.*)

AZ IGRIC: (*Mintha varázslattól szabadulna, emelt ököllel akar utána rontani.*) Hóhér!

BRAMARBAS: (*Kezét két kezébe fogja, elborulva, végtelen szenvedéssel.*)
T e s t v é r.

AZ IGRIC: (*Reámered hosszan, arcán rángás fut át, ökle lehanyatlik. Tördeli.*) Te szegény...

(Szünet. BRAMARBAS karosszékebe roskad, AZ IGRIC megroppanva áll mellette. Jobbja még mindig a másik jobbában.)

A fákllyák hamvadnak, egyik-másik kihuny. A holdfény átkúszik a termen, — az asztal s a két férfi lábát nyalogatja. Kint a nyáreg csillagzáborában, pár fa lombja megborzong az ablaknyílások előtt.)

BRAMARBAS: (*Ismét a régi.*) Igric-kutyám, pengess dalt nekem. Magamról.

AZ IGRIC: (*Némán leemeli hangszerét. Székét Bramarbas mellé tolja, leül.*)

BRAMARBAS: Vigat.

AZ IGRIC: (*Primitív, egyhangú zenére, bántóan, élesen rákezd.*) "... hej-haj — hazudta Bramarbas — egyszer égő várost láttam, oltottam jeges csöbörrel, de ki hinné, jeges csöbör száz üszöktől égni kezdett. Belefúltam, újra szültek, — haj, haj, — mért kell élni újra? És röhögött a császár, és röhögtek a lovagok ...

BRAMARBAS: Mért kell élni újra?

AZ IGRIC: ... hej-haj — hazudta Bramarbas — örök koldust fogtam egyszer, beültettem kőváramba, ráöveztem drága kardom, néki adtam paripámat, skófiummal megettettem ... Hej azóta ő az úr, én meg bolygó, örök koldus ... És röhögött a császár, és röhögtek a lovagok ...

(A hold széles sugára tiszta, hideg fényben fűröszi a két férfi arcát, és mögöttük, jobbfalon a feszületet. Balról hirtelen NIRETTA nyújtott, velőtrázó sikolya.)

AZ IGRIC: (*Megremeg, elakad.*) De ...

BRAMARBAS: Ezt a sikolyt Ő küldte, visszavágyik ... (*És panaszos kéréssel.*) A z t. R ó l a.

AZ IGRIC: (*Furcsa mosollyal mered maga elé. Mintegy elbűvölve tovább kell játszania. Érzéki, buja hangok suttoznak ujjai alól.*) ... és táncolt Fatíme szikkadt homokon ... És sárga kösöntyűi csörögtek, barna testében kísértett a Sátán, — de fehér volt a puszta, fehér a Sóstó, fehér a lovagok arca. Csak Bramarbas hörgött: „Hazaviszem” ...

BRAMARBAS: (*Hatalmas teste oldalra dől, bozontos feje az igric vállára hanyatlik.*) Fatíme ... Milyen puha a vállad ...

AZ IGRIC: (*Elvész a dalban. Egyre vadabb az ütem.*) ... és Akkon vár-fokán és ütökzetekben, mikor piros pogányvérben fürödtek vörös kereszték és elhulltak legyőzött testvérei, Fatíme táncolt, és Bramarbas hörgött: „Hazaviszem ...”

BRAMARBAS: (*Feje Az igric mellére csúszik. Hunyt szemmel.*) Fatíme ... Milyen kemény a kebled ...

AZ IGRIC: (*Karja lehanyatlik. A lant koppan a földön.*)

(Nagyon messziről, elhalón, NIRETTA sikolya. Az utolsó fáklya is ki-
lobban.)

FÜGGÖNY